

Raphaël Jerusalmy, *Sauver Mozart*

"Nu l-am ucis pe Hitler. Nici nu l-am salvat pe Mozart. Totuși am sentimentul că mi-am făcut datoria."

De Getta Neumann

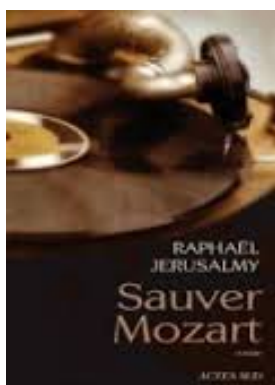
Când îl vezi pe Raphaël Jerusalmy în carne și oase, un bărbat scund, compact, cu ochi ageri și gesturi vioaie, îți vine greu să-ți imaginezi că, la vârsta de 61 de ani, a trăit deja cât încape în mai multe vieți. S-a născut în 1954 la Paris. Mama provenea dintr-o familie de evrei ruși, tatăl dintr-o familie de imigranți turci, care a fost, în mare parte, deportată și exterminată la Auschwitz. Raphaël începe școala la nici 4 ani și trece examenul de bacalaureat la 15 ani. Visează să imigreze în Israel, mai mult din spirit de aventură decât din convingere sionistă, ne-a mărturisit el într-o dimineață din această toamnă la comunitatea evreilor din Geneva. De dragul părinților, amână emigrarea, obține o diplomă la École Normale Supérieure și se învârte într-un mediu punk, post-dada, post-suprerealist.

Face alia în Israel cu sentimentul că pornește "ca un cowboy în deșert", iar în Israel, "a fi cowboy în deșert" se traduce prin a fi agent secret în armata israeliană, unde servește timp de 17 ani, o perioadă pasionantă, așa cum reieșea din verva cu care își relatează "aventurile". Vorbind mai multe limbi la perfecție, printre care araba, este deci recrutat în serviciul de spionaj, unde este ridicat la rangul de colonel.

Momentele periculoase nu vor fi lipsite, dar Jerusalmy, dădora de anecdote, a preferat povestirile amuzante și cu tâlc. La o întâlnire cu militari israelieni și egipteni de cel mai înalt nivel, un general egiptean a luat vioara din mâinile

violonistului rus pe care Jerushalmy îl angajase pentru eveniment și a cântat o piesă din "Scripcarul pe acoperiș" spre încântarea tuturor. Ne-a mai povestit cum au ajuns bonboane și dulciuri la 400 de copii orfani într-un sat pierdut în Ruanda. Misiunea lui era să depisteze locuri, instituții, oameni care aveau mare nevoie de ajutor. Astfel a descoperit orfelinatul pentru care a organizat imediat un transport cu alimente și, la cererea lui, s-a trimis un avion special din Israel, încărcat cu dulciuri pentru copii. Se simțea în vocea lui un fel de ghidușie de cowboy fantasc, mulțumirea de a fi făcut un bine, mândria că Israel este țara capabilă de asemenea gesturi spontane de generozitate. Era un happening ca în basme, dar, "în ciuda tuturor așteptărilor, - remarca el într-un interviu - atunci când o întâmplare este credibilă, ea se adevărește a fi fost o ficțiune, iar când e de necrezut, înseamnă că a avut loc".

Dupa ce strălucise în rolul de student, de militar și de spion, Jerusalmy este trimis la Bruxelles de Jewish Agency pentru organizarea salvării evreilor din Iran și Etiopia. În anul 2000 creează expoziția [Rif-Raf-Books](#) cu cărți-obiecte imaginate și realizate de el, cu ateliere, unde copiii sunt îndrumați să asambleze cărți amuzante. Mare amator de cărți, colecționar de ediții rare și vechi, are acum un anticariat la Tel Aviv. Ca analist expert pentru situația politică în Israel, contribuie cu articole și comentarii la canalul de televiziune [I24 news](#). Iar din 2012 este și romancier.

Primit de critici și de cititori cu entuziasm, primul lui roman, "Sauver Mozart" (A-l salva pe Mozart) este redactat sub forma jurnalului criticului muzical austriac Otto Steiner, internat într-un sanatoriu pentru bolnavi de tuberculoză, în anii 1939 -1940. În fraze scurte, sacadate, Steiner notează în stil telegrafic evenimentele și gândurile din ultimul său an de viață. Este un tip singur și singuratic, morocănos și cam antipatic. Soția i-a murit. Fiul lui a luptat în Spania împotriva lui Franco, apoi a emigrat în Palestina. De la sora lui din Viena, căsătorită cu un evreu, nu are nicio veste.

Steiner se simte încolțit din toate părțile. Tatăl lui, evreu, comunist, renegase tot ce avea legătură cu iudaismul, dar i-a legat fiului originea care, dacă iese la iveală, l-ar costa viața. Este grav bolnav, cu forțele diminuate – Steiner se simte umilit, se abhoră pe sine însuși, abhoră pe cei din jur, nenorociți și

suferinzi, este dezgustat de mizeria din sanatoriu. Degradarea vieții culturale și barbaria care năpădește până și lumea muzicală îl îndurerează cel mai mult. Îi rămân gramofonul și discurile, partide de șah ocazionale, licăre de umanitate în relațiile cu pacienți, infirmieri, locătara din apartamentul lui în oraș. Îi rămân compunerea de cronici muzicale, în care, desigur, nu amintește pe Mahler, dar îl ridică în slăvi pe locotenentul SS compozitor Wilhelm Jerger, notează Steiner cu ironie. Îl vizitează fantasma unui atentat împotriva lui Hitler.

Prima tentativă, neverosimilă, dar credibilă, cu o tentă criminalistico-umoristică, eșuează. A doua o pregătește pentru seara de deschidere la Festspiele de la Salzburg, cu concertul cu celebrul violonist Wolfgang Schneiderhan, sub bagheta lui Karl Böhm. Steiner știe că "voi avea așadar cinci minute pentru a-l salva pe Mozart. Nu am nevoie de mai mult. Dar nu cu o ceașcă de cafea. Nici cu o fiolă de otravă. Cu muzică, așa cum se cuvine. La vioară." p. 127 Nu voi divulga cum și ce face, doar că "atentatul" lui muzical este o reușită. E mai mult o păcăleală enormă, o tiflă, care nu îl salvează pe Mozart, nici nu dăruie dictatura, dar totuși, e un act de rezistență, elegant și subtil. Nu mai sunt evrei la Festspiele la Salzburg, dar muzica lor "răsuna, luând pe naziști în zeflema". (p. 141)

"Saver Mozart" este un roman scurt, ritmat de febra bolii și de disperare, cu o strictă economie a mijloacelor stilistice și a cuvintelor, cu umor și auto-ironie, o poveste simplă despre o modestă victorie asupra imbecilității și nedreptății.

Saver Mozart. Le Journal d'Otto J. Steiner. Actes Sud, 2012
(Tradus în engleză, italiană, ebraică)